

Ukrajinské obilí

V posledních dnech se množí zprávy o tom, jak do EU přichází velké množství ukrajinského obilí, které nesplňuje evropské předpisy, kazí ceny zdejším zemědělcům a vůbec tu převrací naruby trh a nikdo vlastně neví, co z toho bude. Nedávno se objevila zpráva, že Maďarsko zadrželo náklad, který byl plný pesticidů a vrátili ho zpátky. Množí se mi dotazy, co o tom vím a jestli bych se k tomu mohl vyjádřit. Dnešní sobota se pro to hodí a tak se dnes pokusím vysvětlit, co se na společném evropském trhu (který zvýhodňuje velké hráče) vlastně děje.

Musím začít loni ve žních. To válka na Ukrajině jela na plné obrátky a nikdo doopravdy nevěděl, jak budou vypadat protiruské sankce. Nikdo netušil, co se bude moci vozit a co naopak ne, nevědělo se, jestli přes Černé moře bude někdo vozit obilniny, hledaly se cesty, jak komodity vozit pomocí vlaků do Evropy, jistě si vzpomenete na obrázky čekajících lodí u dunajských přístavů... do toho se nevědělo, jak to doopravdy bude s ruským plynem, Nordstrýmy ještě jely... také klidně mohla být Třetí světová válka, Putin i Biden se mohli blbě vyspat... Prostě ceny obilnin byly vysoké.

Ceny byly tak vysoké, že po žních se pšenice dala prodat i za devět tisíc korun tuna. Jen pro srovnání, o rok dřív to byly sotva čtyři tisíce za tunu. Zároveň ceny hnojiv byly skoro čtyřnásobné, nikdo nevěděl, jestli jeho výrobní linka nejede poslední sezónu a většina zemědělců se připravovala, že na hnojiva prostě nebudou mít.

V takové atmosféře ne nakupovalo a prodávalo. Na jednu stranu to bylo opojné. Obilí vyrostlo za staré nízké ceny a prodávalo se za nové vysoké ceny. Téměř všichni na tom v podstatě vydělali a v jejich účetní uzávěrce se to projevilo. To jsou ty vysoké zisky, kterých zemědělství dosáhlo. Ale na druhou stranu, nikdo nejásal, protože nevěděl, kolik doopravdy budou letos hnojiva stát. Dopadlo to nakonec tak, že ti, co opravdu dobře vydělali, ti nakoupili hnojiva loni a za velmi vysoké ceny, protože reálně hrozilo, že budou ještě dražší. Ti, kteří tolik nevydělali, ti počkali do letoška a měli štěstí, ceny začaly klesat, protože trhy si zvykly a přestaly věřit na Třetí světovou válku.

Zhruba od prosince vysoké ceny klesají. Podařilo se to vymyslet s plynem i elektřinou, napojily se nové logistické řetězce a od února se ceny komodit i hnojiv začaly přibližovat předválečným cenám. Jsou pořád ještě o něco vyšší, ale už ne o tolik.

Jenže... u zemědělců i u výkupců stále leží pšenice, kterou koupili loni za hentěch devět tisíc korun za tunu, ale nikdo to od nich teď nechce koupit a zpracovat. Kšeft je vždycky ýbr ales a když máte kousek za hranicemi EU obrovskou obilnářskou velmoc, která má velmi solidní úrodu a nemá úplně kam vyvážet, protože sice udělala s Ruskem dohodu o vývozu obilí, ale zároveň Lavrov jezdil po Africe a nabízel ruskou pšenici místo ukrajinské, tak jí prostě hodně zbylo. Rusové loni měli tak rekordní úrodu, že dokonce budou Africe nějakou pšenici dávat darem, aby vůbec měli skladovací místo na letošní úrodu.

Ukrajinská pšenice tak nakonec šla do světa o dost méně, než se plánovalo. A protože je levná, kšeft nakonec vždycky zvítězí nad předpisy a tak nám teď ta nadbytečná pšenice jde do EU. K nám do ČR jí moc nepřijde, ale hodně jí jde do Polska i Německa. Německo má velkou mlynářskou kapacitu a teď s moukou v podstatě podtrhli celý východounijní trh. Německá mouka je teď podstatně levnější než česká, protože se dělá z levné ukrajinské pšenice.

Na Ukrajině se nedodržují unijní předpisy pro pěstování, hnojení i agrochemii. Ale když jde o kšeft, tak jdou nakonec předpisy stranou a „nějak se to udělá.“ Zpravidla tak, že se ta nadlimitní pšenice smíchá s nějakou jinou a voila, už to vyhovuje. Navíc i na Ukrajině umějí pěstovat pšenici tak, aby unijním předpisům vyhovovala. Není to tak, že bychom byli zaplaveni nějakým sajrajtem, jsme prostě zahlceni levným zbožím, které nevyhovuje ve větší míře, než jak jsme tady zvyklí.

Evropský trh samozřejmě stojí. Drahou evropskou pšenici nikdo nechce. Té ukrajinské je tolik, že cena neustále klesá. Většina obchodníků to řeší tak, že také kupují ukrajinskou pšenici a míchají ji s tou naší, aby výsledná cena nebyla tak ztrátová nebo dokonce byla trochu zisková. Když smícháte pšenici za devět tisíc s pšenicí za tři tisíce, dostanete pšenici za šest tisíc a to se už třeba prodat dá... Na nějaké pesticidy se kašle, protože to se nařídí.

Většina českých zemědělců se to netýká... oni prodali už loni v období vysokých cen a teď jsou až do žní v klidu. Ceny hnojiv klesly, nakonec všichni svojí situaci víceméně vyřešili. Ale pokud někdo svojí úrodu ještě neprodal, tak splakal nad výdělkem. U nás mají Černého Petra obchodníci. Ti draze nakoupili a teď musejí levně prodávat. Tak jak loni pohádkově vydělali, tak letos zase podobně pohádkově prodělávají. Nedokážu zatím říci, jestli letošní ztráta bude větší nebo menší než loňský zisk.

Hůř jsou na tom třeba Poláci. Tam vypadá zemědělská struktura trochu jinak a tamní polský ministr zemědělství loni radil, aby producenti obilí neprodávali, že půjde nahoru. Teď skončil, protože ho poslechlo nadkritické množství zemědělců a mají teď existenční problémy. Obdobná situace je prý i v Maďarsku, ale neberte mě úplně za slovo.

Já osobně tvrdím, že do žní je to víceméně jedno. Kšefty nějak dopadly, prvovýroby mají svoje jisté, obchodníci letošní ztráty vyrovnávají loňskými zisky, ceny hnojiv se alespoň trochu ustálily a to, co bylo zapotřebí pro budoucí úrodu, to už bylo vykonáno i zapláceno. Do žní se už nic významného nestane. Ukrajinská pšenice sem bude proudit dál a záležet bude na tom, co bude v létě. Až žně ukáží, co se bude dál. Tam se bude lámat situace.

Revoluční situace nastane až tím, jestli nízké ceny obilnin budou trvat i dál. Jestli je ukrajinské obilí novou stálicí, nebo jen dalším výkyvem, jakých jsme loni zažili celou řadu. Ale ať tak či tak, my u nás na to nebudeme mít vliv. Tohle bude boj Polska s Německem.